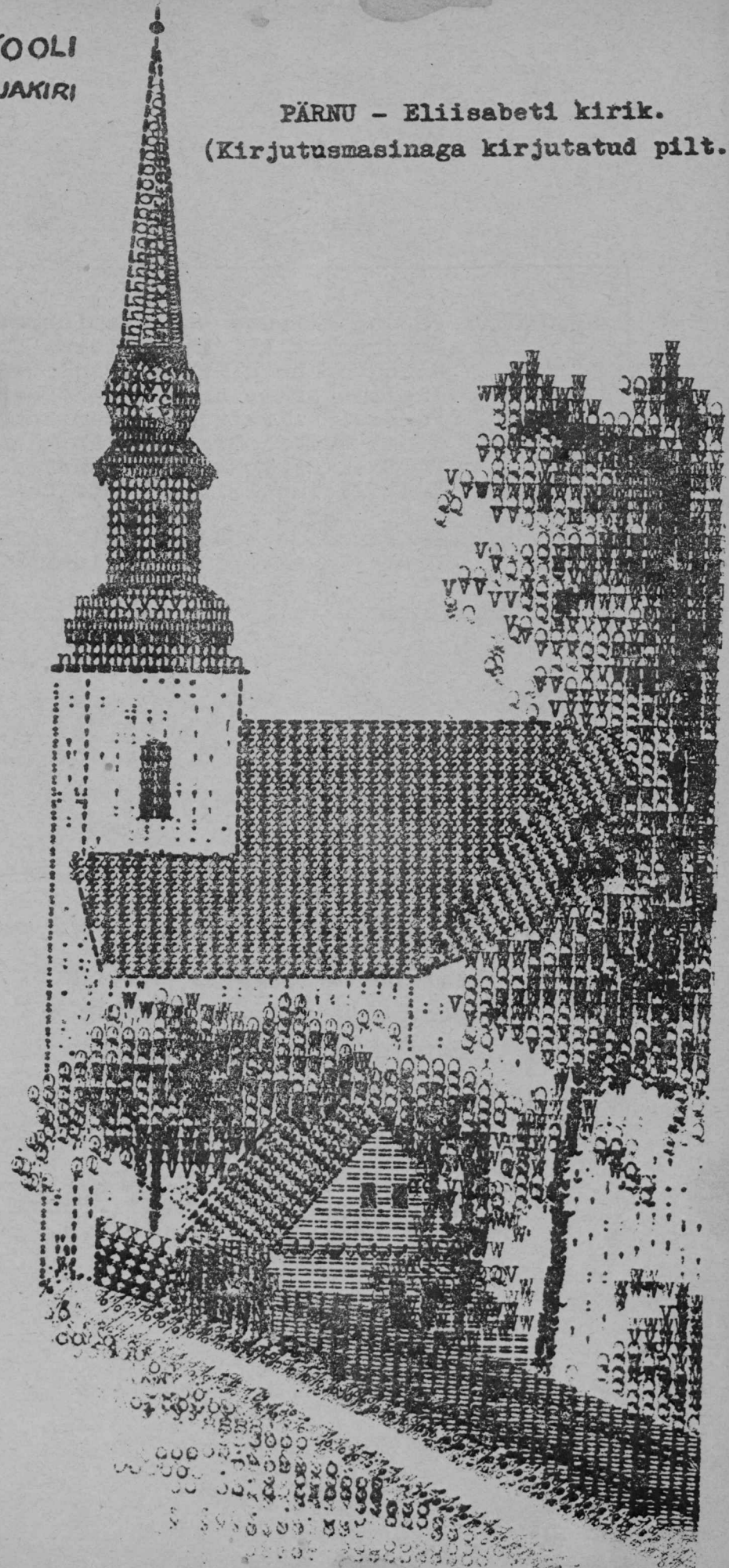


PÄRNU KAUBANDUSKESKKOOLI
MASINA- JA KIIRKIRJA ÕPILASAJAKIRI

Nr.1(2)
1939

PÄRNU - Eliisabeti kirik.
(Kirjutusmasinaga kirjutatud pilt.)

V
Ä
L
E
K
Ä
S
I



SISUKORD: Värsse kiiruse harjutamiseks.
Venekeelne kiirkiri Stolze-Schrey süsteemi järgi.
Saksakeelne kiirkiri Stolze-Schrey süsteemi järgi.
Inglisekeelne kiirkiri Stolze-Schrey süsteemi järgi.
Puudusi kiirkirja õpetamisel.
Rooma numbristik masinakirjas.
Pilte kirjutusmasina lindi asetuse ja käigu kohta.
Eestikeelne kiirkiri Stolze-Schrey süsteemi järgi.
Masinakirja reeglid.
Tähekangide töötamiskäik mitmesugustel masinatel.
Kiri: "Hea kirjutusmasinakiri".

"VÄLE KÄSI" ilmub kaks korda aastas.

Peatoimetaja: koolijuhataja B. H ä r m a.

Tegevtoimetaja: õpilasring " K i i r ".

Vastutav toimetaja: õpetaja R. O t t e n s o n.

VÄLJAANDJA: PÄRNU KAUBANDUSKESKKOOLI ÕPILASRING
" K I I R " PÄRNUS, VABADUSVÄLI 1.

Paljundatud opolograafil Pärnu Kaubanduskesk-
koolis 1939.a.

~~Handwritten scribble~~

SP. 5512

ENSV
Riiklik Avalik
Raamatukogu

PE10845

Handwritten signature

Handwritten header

20.2.2-02,	000.000	000.000,
000.000!	-000,	000.000!
000.000	000.000	000.000
000.000,	-000.000!	-000.000,
000.000,	000.000,	000.000,
000.000!	000.000!	000.000!

Handwritten header

000.000,	000.000,
000.000,	000.000,
000.000,	000.000,
000.000,	000.000,
000.000,	000.000,
000.000,	000.000,
000.000,	000.000,
000.000,	000.000,
000.000,	000.000,
000.000,	000.000!

Inglisekeelne kiirkori Stolpe-Schrey süsteemi järgi.

(A. Tanservi ja Stolpe-Schrey ühingu tööde järgi)

1. Kaashäälikud:

k o n j l i l r a s e z & z n l s l l
 e c [s, z] c [k] ch [tʃeɪ] qu [kw] d f g [dʒ, j] h j [dʒ, dʒ] l m mb mp n nd ng na [ŋ] ns
 p r sh schm sk [ʃe, ʃe] sm sp st sr tch th tw v w x y
su ch

2. Täishäälikud:

e (pikk) a (pikk) e au o u iu ei au eu

3. Algsillbid:

accom- be- co, com- circum- de- dis- em- im- en-^(e) inter- intro- mis- per- pre- re- trans-
 -be- -com-

4. Lõppsilbid:

-able -et [t] -ful [f] -iful -itude -ity -ible -iness -ness -ment -ed -s
 -ar -ship -ed -hood -some -dom -kind -body -ing (ly) -ly -ify -ical -ious

Lühendid:

1	a, an	s	as	l	for (o)	o	much, never	o, j	their, they
l	after	!	at	b	from	s, r, d	no, not, nothing	r	thin, these
e	all	c	be	v	full	u	of, one	s	though
en	also	D	because	P/P	gentlemen	j	once, ones, one's	j	through
z	am	—	by	1, r, d	had, has, have	s	over	j, j	to, together
r	and	j	can	? —	he, him, his	e o	self-ves	o, b, c	under, very, wds
~	any	h	cannot	1, r	I, if, in	f, j	shall, she	c, e, l	we, well, what
~	anything	j	could	j, —	into, it (o), is	j, o	should, Sir	l, r, b	which, who, where
o	are	1	do	z z	man [y]	r, —	so, than, that	j, j, j	will, with, within, without
		e e	ever [y]	z, b	Messrs, Mr.	j, —	the, them	j, r, o	would, yours

PUUDUSI KIIRKIRJA ÕPETAMISEL.
(R. Ottenson)

Kiirkirja õpetamisel võivad olla järgmised puudused: 1) tehnilised, 2) metoodilised ja 3) sisulised.

Eriti on tähtis vaadelda kiirkirja sisulisest küljest, seepärast märgime allpool mitmesuguseid puudusi sellel alal:

I

1) Tarvitatakse kahesugust "sk" märki: *7 ja 7*. Teine märk on parem.

Võrdle: *2, 2*. Toome selgitavaid näiteid: *M ja M (maks), M (kõnn), aga: M (kõnn), M (kõnn), M (kõnn) / pane tähele lõppõpp*

2) Sõlmjoone side (mõningate diftongide juures) on halb, kuna välendkirjas ei saa seda tarvitada. (Miks?) Näiteid: *2 2 2 (õõm)*

II

~ -amine, (-emine jt.), Väga halvad lõppsilbid. Võtame näiteks lõppsilbi "-aline": "l" (punktira) + "n" + "e"; kõik tähed on välja kirjutatud, seega ei ole see lõppsilbi lühend. Vaatame veel edasi: "l" + "-amine" = "-aline" - mitte küllalt loogiline.

~ -amise,

~ -aline, (-eline jt.),

~ -alise,

~ -alist, jne.

Halb on ka see asjaolu, et õpetatakse "-aline", "-eline", "-iline" jne., mitte aga: "-line", kuna ju teame, et lõppsilpide ees langevad vokaalid harilikult ära.

~ -amist, (-emist jt.) - väga halb lõppsilp: "l" + "i" sümbol = "-amist" (C);

~ -lik,

~ -dada,

~ -tada,

- halvad lõppsilbid pika kirjutamiseviisi tõttu. (Vt. lk. 8 - Eestikeelne kiirkirj.)

~ -em, -en, -ame - sisult halvasti moodustatud (vt. lk. 8).

III

~ mitu - väga halb: "i" + "i" sümbol(!);

~ küll - väga halb: sarnane sõnaga "kel"; *7-kes?*

~ ära - väga halb: ei ole "a" ega "ä" tunnust;

~ lõpp - väga halb: "õ" sümbolne kirjutamiseviis ei ole rõhuga;

~ üle

~ üli) - halb: ei ole vaja vahet teha;

~ taga ja *~* tagasi - väga halb: ei ole moodustatud loogiliselt;

~ sugu - halb: "u" tunnus puudub;

~ juure - halb: väga pikk lühendina.

E ltoodud näidetest näeme, et kiirkirja sisulised puudused, mis meil ette tulevad, on väga mitmeleaadilised. Ka edaspidi esitame artikleid samal teemal meie ajakirja "Väle Käe" veergudel.

.....0000000.....

ROOMA NUMBRISTIK MASINAKIRJAS.

Rooma numbristik omab järgmised algmärgid (rooma numbrite all on nende tähendus araabia numbrites; I = suur täht "i"):

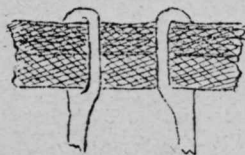
I	V	X	L	C	D	M
1.	5	10	50	100	500	1000

Algmärkide kordamise ja liitmisega kujundatakse teised numbrid:

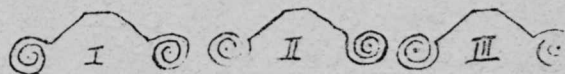
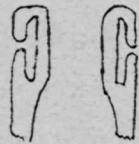
I	1	X	10	C	100	M	1000
II	2	XX	20	CC	200	MM	2000
III	3	XXX	30	CCC	300	MMM	3000
IV	4	XL	40	CD	400	\overline{IV}	4000
V	5	L	50	D	500	\overline{V}	5000
VI	6	LX	60	DC	600	\overline{VI}	6000
VII	7	LXX	70	DCC	700	\overline{VII}	7000
VIII	8	LXXX	80	DCCC	800	\overline{VIII}	8000
IX	9	XC	90	CM	900	\overline{IX}	9000

Samuti: XIV = 14, XVIII = 18, XIX = 19, XLII = 42,
 LXXXIV = 84, XCV = 95, MCMXXXIX = 1939,
 CLXXmCCCLXIV = 180364 (m = mille = tuhat).

-----+!+0+++-----



Lindi asetus.



Lindi kõik mitmesuguste masinate juures.

(A. Navarre, lk 50)

Eestikeelne kiirkirj (Hoffe-Schrey)

Õpperaamatud: 1) H. Haberman - Eestikeelne kiirkirj.

2) H. Haberman ja R. Ottenson - Kiirkirja lugemine.

(Haridusministeeriumi poolt lubatud: HSMT № 2 - 1933; HSIT № 28 - 1937.)

1. Kaashäälikud:

~ ~ a o e ~ ~ [n] l (l) r r d l x b z z [z] & c d t s s
 a m n r r r rd s ss b c d g z h l ll m mra [lm] mb v j ff ng nt, ns
 g p < > ee ll r s ll z z ll ll p d l l z z (z) z j f f
 ed nd ks hx f ff kkk sk nk ppp sp mp ttt t it ts sv ht kv yu x hm s ts

2. Täishäälikud:

a ä au ae e ei öe o õ u ü i
 tüüp tüüp tüüp tüüp

3. Lühendeid:

I Eessõnad ja algsillid:

aie eja alam all alg(u) [il r n] e anti am armas aja con ^{contra} esi esimest
 ainus eja alam all alg(u) [il r n] e anti am armas aja con ^{contra} esi esimest
 enam emise era inter ise järel järje jõrg järge kaas kasu kera küe küija) kott koos
 e) e s r o d b t e u a
 kord liht läbi mingi nõu parem pre pro põhja sama sees sisse taga tagasi tagant
 d f v g g s e e e l l
 tross tuli valg valgus valgustus vastu vähiku võlja võt
 tuli valg valgus valgustus vastu vähiku lõkis

II Tagasõnad ja lõppsillid

ma ema ga ega iga ku ane ame mata al el il eid (Hanse doid nud
 ama ima aga ga iga gu an ene eme matu (t)adaj
 ne na
 ism kas kas gi ei id ed lik likul likuks likuma likuga likuta likumaks
 xäix kas kas gi ei id ed lex likul likuks likuma likuga likuta likum likult

seisid ^(a) kivist

line lise liselt list listelt maks mine mise ni moodi misook musuus nite mik
 lane base baselt bast bastelt

t tahes tas tal ti tu tum to tins talt ter test tuud eiab tsioon use tees luss
 at tabe
 et tabe
 et tabe

stest stest sugu vad
 silguil

III Sõnalühendid:

aga ainult alots alles ega ehk ei eole eiösi eile etne ess enne ent ot ette iga iial

ialgi ilma inka inkoigi isearnis ja jne jt. ju jula just juure jälle järn-järnelt ka kas kava

kaudu kō kindel kogu koke kōnu kōid kredüt kuhk kui kuidas kuis kuigi kuuid kumbe kuma kuni kumagi kummas

kõik kõige kõigi küll küllalt liigi liig lugu lõpp lõppude lõplik majandus mõine meie mida midagi miks
 kuu kõige kõigi küll küllalt liigi liig lugu lõpp lõppude lõplik majandus mõine meie mida midagi miks
 küll küllalt liigi liig lugu lõpp lõppude lõplik majandus mõine meie mida midagi miks

mille nulline mis mitte mitme muudus mõlemaid mõni(e) mōōda mōōdemuid mõõpud naga
 mitte mitme muudus mõlemaid mõni(e) mōōda mōōdemuid mõõpud naga

need nü nimelt ring näiters nõnda nüüd ola okuline olulist oluord on oli olid oled olek

olgu oluud oleas olak) palju paljuid parem paremas paremini pea peab peal peale peale pole pool poolt

b b b b c c c c d d d d e e e e f f f f g g g g h h h h i i i i j j j j k k k k l l l l m m m m n n n n o o o o p p p p q q q q r r r r s s s s t t t t u u u u v v v v w w w w x x x x y y y y z z z z
 praegu päralt päralt, põhjus rahva rahvas rahvus rasker riik rõhkem sõnja saage saagedast seadus see
 seni sest süa süt süin süis süiski sõnja sääranne sääranne teenja teise tõesti umbes uuesti vaidvast veel
 vähane vähane vähemati, väga või ei või võit olla võimel ära üks ääres äoline üldisene
 üle(i) ülesanne ülepea ümber hr. pr. pl. dr. prof. nr. n.n. m.s. s.o. P.S. N.B.

Isikuliste asesõnade käänded:

mina minua minuks minus minul minult minuga
 mind minuna minusse minust minule minuta minuni } samuti ka: sina.

tema temara temasse temast temale temata temani
 teda temaks temas temal temalt temaga } samuti ka: see

mina minua minuks minus minul minult minuga
 mind minuna minusse minust minule minuta minuni } samuti ka: meie, teie.

ise ennast enesena eneseks enesega enesest enesele eneselt enesega eneseni

Arvud:

00 = 0 000 = 1 000000 = " [3° = 3] 1% = 1 3° 10' 35° 25' 6° 45' 7" 2
 300 10000 3500 25000 600000 4500000 2%
 2000000

Tabel täis- ja lüütsähäälilike kirjutamiseks.

	lähiside		kaugeside	
	rõhuta	rõhuga	rõhuta	rõhuga
foone peal		a	e	ä äe ea
foonest allpool	o	u	õ ö õe öe	ü
foonest ülalpool	i	au ao ou õo õu eo eu	ei äi ai äi oi õi õi	ae ui oe oa

R. Ottenson

Pärnu Kaubanduskeskkooli
kaubanduslike eriainate
õpetaja

Pärnus, 9. jaanuaril 1939.a.

V.a.

hr. Andres Raudvee,

Lai tän. 3,

T a l l i n n.

Hea kirjutusmasinakiri.

Hea ja ilusa kirja kirjutamine masinal nõuab inimeselt laitmatut masinakirja oskust, kirjavormide tundmist ja ilumeelt. Kirjutusmasinakiri eeldab samasugust hoolikat peentööd, nagu endisedki kalligraafiliselt kirjutatud kaubanduskirjad. Kui kiri on maitsekalt ja reeglipäraselt kirjutatud, siis lugeja ilutunne ei saa riivatud, kirja on kerge lugeda ja kirjasaaja on täielikult haaratud kirja sisust. Hea kirjutusmasinakirja saame täites järgmisi nõudeid:

- 1) viimistletud kirjavorm ja selle vormi maitsekas täitmine;
- 2) puhas ja selge kiri;
- 3) masinakirja reeglitest kinnipidamine.

Kirja üldine hästivalitud kuju ja selle maitsekas täitmine annavad esimese mulje kirjast ja tõendavad kirja välist soliidsust. Selle saavutamiseks tuleb kiri ettevõttes väljakujunenud ning viimistletud vormi kohaselt täita, asetades teksti maitsekalt sellele vormile vastavalt. Siinjuures on üheks oluliseks osaks kirja lõiked, mis jagavad kirja üldmõtte üksikutesse osadesse ja mis kirjas eraldatakse üksteisest mitmeti.

Selge ja puhas kiri on esimeseks algnõudeks. Kuigi kiri muidu vastab nõuetele, aga kui seal leidub ülelöömisi, kaapeid ning muid kirja selguse ja puhtuse vigu, siis kiri ei tühida kaugelki temale pandud lootusi.

Masinakirja reeglid, mis käsitlevad kirjamärkide ja teksti osiste asetuse korrapärasust masinakirjas, on masinakirja alusteks, seepärast peame nendest kõigiti kinni, et saaksime nõuetele vastava, täielikult hea ja ilusa kirjutusmasinakirja.

Kõige austusega

R. Ottenson



